

การจัดการที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พิมพ์พร พิมพ์สุวรรณ^{1*} ขาสินี สำราญอินทร์² ธาริดา สกุลรัตน์¹ ราชนันท์ ปรีกษา³ และ เบญจพร เชื้อผึ้ง¹

¹สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000

²สาขาวิชาภาษา (ภาษาไทย) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000

³สาขาวิชาภาษา (ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000

*ผู้เขียนหลัก อีเมลล์: pim.catherine@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพชุมชนต่อการจัดการที่พักแรม ซึ่งนำไปสู่การนำเสนอรูปแบบและกระบวนการจัดการที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มนักร้องอาชีพ กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้มาเที่ยวงานวันเห็ดตับเต่างามที่สามเรือนครั้งที่ 7 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลวิจัยพบว่า ชุมชนสามเรือนมีศักยภาพต่อการจัดการที่พักแรม

ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ (1) ด้านกายภาพ (2) ด้านสิ่งแวดล้อม (3) ด้านสิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม บ้านเรือน (4) ด้านบุคคล และ (5) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนมีอายุในช่วง 31-40 ปี มีรายได้เฉลี่ย 10,001-15,000 บาท ส่วนใหญ่เดินทางมากับครอบครัว มีความสนใจพักค้างคืน โดยให้ความสนใจในกิจกรรมเก็บเห็ดตับเต่า ปั่นจักรยานท่องเที่ยว ทำขนม อาหาร พายเรือ และชมนกกระจาบ และค่าใช้จ่ายสำหรับที่พัก 1 คืน รวมอาหารเช้า 1 มื้อ ไม่เกิน 500 บาท การประเมินมาตรฐานที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนสามเรือนใช้เกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย 10 ด้าน มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และรูปแบบการจัดการที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนสามเรือน มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรูปแบบการจัดการประกอบ ด้วย 3 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการจัดตั้งกลุ่ม กระบวนการปรับปรุงที่พัก และกระบวนการรวมกลุ่มกิจกรรมสนับสนุน (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรเห็ดตับเต่าชุมชนสามเรือน)

คำสำคัญ: จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชุมชนสามเรือน ที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การบริหารจัดการ โฮมสเตย์

Ec lodge Management with Community Participation of Sam Ruan Community, Phra Nakorn Sri Ayutthaya Province

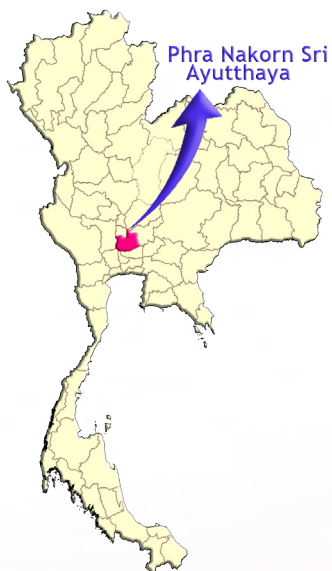
Phimphorn Phimsuwan^{1,*}, Chasinee Samran-in², Tharida Salulrat¹, Rachan Prueksa³ and Benjaporn Chuapung¹

¹Tourism and Hotel Department, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Phra Nakorn Sri Ayutthaya District, Phra Nakorn Sri Ayutthaya Province, Thailand 13000

²Language Department (Thai), Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Phra Nakorn Sri Ayutthaya District, Phra Nakorn Sri Ayutthaya Province, Thailand 13000

³Language Department (English for International Communication), Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Phra Nakorn Sri Ayutthaya District, Phra Nakorn Sri Ayutthaya Province, Thailand 13000

*Corresponding author's E-mail: pim.catherine@gmail.com

Abstract

The purposes of the research were to study the community efficiency towards Ec lodge Management of Sam Ruan Community, and to propose the suitable process of Ec lodge Management of Sam Ruan Community, Bang Pa-In district, Phra Nakorn Sri Ayutthaya province. This project used participatory action research (PAR). The case study was conducted using a sample group of community leaders, occupation groups and visitors in the Sam Ruan sub district's the 7th "Tub Tao" Mushroom Festival. The information was

analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation. The study discovered that the community possesses 5 aspects in terms of efficiency to handle Ec lodge Management. Those 5 aspects are physical condition, environment, building, personality and tourism activity. The result was at good level. Most of the tourists were 31–40 years old. The average income of the tourists was 10,001–15,000 baht and most of them preferred to travel with their families. The tourists also revealed that they were interested in Ecotourism, especially in collecting the "Tub Tao" which was a local mushroom in the community, riding a bicycle, cooking, boating, and observing ricebirds. The expense expected by the tourists was not over 500 baht including 1 night accommodation and a dinner. Regarding the Accommodation Standard, the researchers used Thailand Homestay Standard, including 10 aspects. The result was at good level. The Ec lodge Management of Sam Ruan Community composes of 3 processes, including the group establishment, the renovation of accommodation, the promotion of tourism activity. The result of evaluation was at best level.

Keywords: Phra Nakorn Sri Ayutthaya province, Sam Ruan community, Ec lodge, Management, Homestay

บทนำ

ชุมชนสามเรือนเป็นชุมชนในพื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอ บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม น้ำท่วมถึง พื้นที่ส่วนใหญ่ติดคลองส่งน้ำโครงการชลประทาน คลองโพ คลองทราย ด้วยความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทำให้พื้นที่ชุมชนสามเรือนเป็นแหล่งปลูกเห็ดตับเต่าที่มีชื่อเสียงของประเทศ สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน หลังจากหมดฤดูเก็บเกี่ยวเห็ดตับเต่าเพื่อขายสดแล้ว ชุมชนได้รวมตัวเป็นกลุ่มอาชีพแปรรูปเห็ดตับเต่าเพื่อสร้างรายได้เสริมอีกด้วย จากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ทำให้ชุมชนสามเรือนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร ชุมชนได้รวมตัวจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมชมแปลงเห็ดตับเต่าและวิถีเพาะเลี้ยง กิจกรรมถ่ายภาพเห็ดตับเต่ากับวิถีเกษตรกรรม ทำอาหารและของหวานจากเห็ดตับเต่า กิจกรรมชมรังนก กระเจาและทัศนียภาพของชุมชน และกิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมจากชุมชน (สุชุม คงศิษฐ์ และคณะ, 2560) อีกทั้งชุมชนยังมีประเพณีอาบน้ำคีนเพ็ญซึ่งสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และจัดขึ้นในวันเพ็ญเดือนสิบสองของทุกปี ซึ่งประเพณีนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชุมชนสามเรือน เนื่องจากผู้คนที่ม่วิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำ อาทิจากสัญจรทางน้ำและประเพณีอาบน้ำคีนเพ็ญ (นัทธี เพชรบุรี และบุญสมหญิง พลเมืองดี, 2560)

ในทุกๆ ปี ชุมชนยังร่วมกันจัดงานวันเห็ดตับเต่าสามเรือนเพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งภายในงานนักท่องเที่ยวจะได้ชมเห็ดตับเต่าซึ่งเป็นพืชประจำท้องถิ่นที่ขึ้นบริเวณโคนต้นโสนเท่านั้น ทำให้ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวมาศึกษาดูงานและนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก แต่เป็นการท่องเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ (One day trip) เนื่องจากชุมชนไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พักไว้รองรับกลุ่มนักท่องเที่ยว จึงทำให้นักท่องเที่ยวไม่มีที่พักค้างคืน ดังนั้นชุมชนจึงต้องการรวมกลุ่มเพื่อสร้างที่พักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว และเพื่อสร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชน คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว จึงศึกษารูปแบบที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยใช้แนวคิดที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมและแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสนับสนุนให้เกิดการสร้างรายได้เสริมและสร้างชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยุทธศาสตร์ที่ 1 เรื่องการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ เสริมสร้าง พัฒนา และปรับปรุงมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวและบริการให้ครอบคลุมทุกรูปแบบ รวมถึงการเพิ่มขีดความสามารถ

ในการรองรับการท่องเที่ยวเพื่อก้าวสู่การเป็นผู้นำคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และบริการระดับสากล (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) งานวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดทำที่พักแรม และศึกษารูปแบบการจัดการที่พักแรมและกระบวนการจัดการที่พักแรมที่เหมาะสมกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถดำเนินกิจการได้อย่างยั่งยืนต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวทางในการพัฒนาสถานที่พักแรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 5 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านกายภาพ (2) ด้านสิ่งแวดล้อม (3) ด้านสิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม บ้านเรือน (4) ด้านบุคคล และ (5) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (รัชดา จึงพัฒนามติ, 2553) เพื่อใช้ในการศึกษาศักยภาพของชุมชนสามเรือนสำหรับการจัดทำที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แนวคิดที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำที่พักแรม โดยกำหนดว่า ที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวผู้นิยมการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ (Nature-based tourism) โดยที่พักจะถูกออกแบบและสร้างให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และมุ่งเน้นการเสริมสร้างประสบการณ์ทางธรรมชาติให้แก่นักท่องเที่ยว โดยลักษณะที่สำคัญประกอบด้วย (1) มีการออกแบบที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (2) ลดการใช้ทรัพยากรประเภทใช้แล้วหมดไป (3) ใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (4) ทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด (5) สนับสนุนให้เกิดการศึกษาวิจัยและเกิดการอนุรักษ์ในท้องถิ่น (6) ใช้สื่อที่มีคุณภาพในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวในเรื่องสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น (ชวิศร์ อรรถสาสน์, 2549)

เกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จำนวน 10 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านที่พัก (2) ด้านอาหาร (3) ด้านความปลอดภัย (4) ด้านอรรถาธิบายไมตรีของเจ้าบ้านและสมาชิกในครัวเรือน (5) ด้านรายการนำเที่ยว (6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (7) ด้านวัฒนธรรม (8) ด้านการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน (9) ด้านการบริหารของกลุ่ม และ (10) ด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ชุมชนใช้เป็นเกณฑ์ในการปรับปรุงที่พักให้ได้มาตรฐานสำหรับรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในชุมชน (สำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว, 2558)

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน จำนวน 4 ขั้นตอน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในแต่ละท้องถิ่น (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม (3) การมี

ส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน และ (4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน (โกวิทย์ พวงงาม, 2545) เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคิดและทำที่פקแรมให้มีความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed method research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลบริบทของชุมชนสามเรือนในด้านสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน กลุ่มอาชีพต่างๆ รวมถึงศึกษาศักยภาพและความเป็นไปได้ในการจัดทำที่פקแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนสามเรือน โดยใช้เครื่องมือคือแบบสำรวจศักยภาพที่פקแรม กลุ่มตัวอย่างคือ คนในชุมชนจำนวน 20 คน ที่สนใจจัดทำที่פקเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยว ดังภาพที่ 1

หลังจากมีข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนที่มีความพร้อมแล้ว ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างไปศึกษาดูงาน ณ โฮมสเตย์บ้านถ้ำเสือ จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นโฮมสเตย์ที่มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับและได้รับการรับรองจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาว่าเป็นโฮมสเตย์ที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานตามที่กำหนด พร้อมทั้งศึกษากระบวนการรวมกลุ่มและการบริหารจัดการ รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนบ้านถ้ำเสือ

ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินบ้านของตนเอง ทั้งก่อน และหลังจากการศึกษาดูงานเพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลง โดยนำมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยมาเป็นเกณฑ์ในการปรับปรุง ทำการออกแบบเครื่องมือคือแบบประเมินมาตรฐานที่פקแรม โดยให้กลุ่มตัวอย่างร่วมกันปรับปรุงที่פקให้ได้ตามมาตรฐานโฮมสเตย์ รวมถึงร่วมกันออกกฎระเบียบ วิธีการเข้าพัก การจัดสรรรายได้ การจัดตั้งกลุ่ม และการบริหารกลุ่ม ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 1 การสำรวจศักยภาพที่פקแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

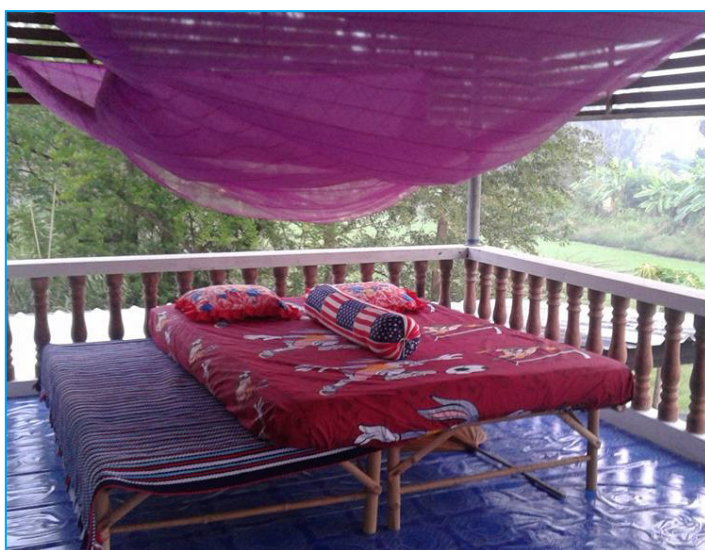
ภาพที่ 2 กิจกรรมการออกแบบรูปแบบการจัดการที่פקแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จำนวน 15 คน พร้อม คณะผู้วิจัย จำนวน 15 คน ทดลองเข้าพักเพื่อประเมินมาตรฐานที่พัก กิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการบริหารจัดการกลุ่ม โดยใช้แบบ ประเมินกระบวนการจัดการที่พักแรม หลังจากการประเมิน ผู้วิจัย

ได้สรุปประเด็นในส่วนที่ต้องแก้ไข นำมาเสนอแก่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อ ร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้เหมาะสมกับชุมชน ดังแสดงในภาพที่ 3 - 5 โดยสรุปเป็น กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 6 และใช้เครื่องมือในการวิจัย ดัง ตารางที่ 1

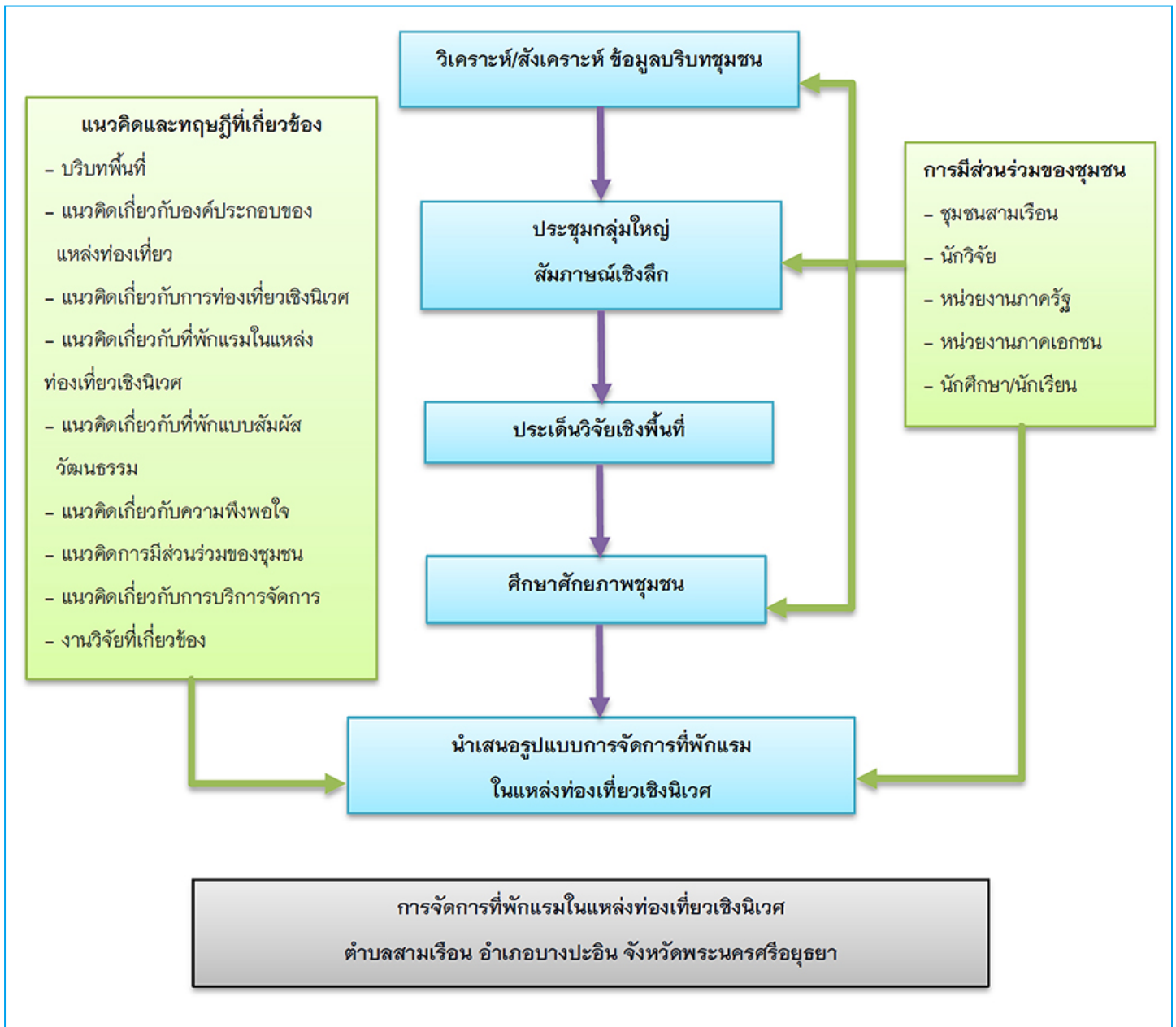
ภาพที่ 3 กิจกรรมชมแปลงเห็ดตับเต่า

ภาพที่ 4 ที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนสามเรือน

ภาพที่ 5 การสรุปประเด็น และเสนอแนวทางการจัดทำที่พักแรมใน แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง ค่าเฉลี่ย การวัดการกระจายของข้อมูล ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติอ้างอิง ได้แก่ สถิติอ้างอิงแบบพารามิเตอร์ การแจกแจงแบบที และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาศักยภาพที่พักแรมของชุมชนต่อการจัดการที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านกายภาพ มีค่าเฉลี่ย 4.30 (2) ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย 3.54 (3) ด้านสิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม บ้านเรือน มีค่าเฉลี่ย 3.96 (4) ด้านบุคคล มีค่าเฉลี่ย

ตารางที่ 1 เครื่องมือในการวิจัย

วิธีการวิจัย	เครื่องมือ	กลุ่มประชากร	การเก็บรวบรวมข้อมูล
การวิจัยเชิงปริมาณ	แบบสำรวจศักยภาพที่พักแรม	ชุมชนที่สนใจทำที่พัก จำนวน 20 คน	ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบเจาะจง ด้วยแบบสอบถามแบบเลือกตอบ
	แบบประเมินมาตรฐานที่พักแรม	นักศึกษาที่ทดลองเข้าพัก จำนวน 15 คน	ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบเจาะจง ด้วยแบบสอบถามแบบเลือกตอบ
	แบบประเมินกระบวนการจัดการ ที่พักแรม	นักวิจัยและผู้ร่วมวิจัย จำนวน 15 คน	ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบเจาะจง ด้วยแบบสอบถามแบบเลือกตอบ
	แบบสอบถามเรื่องความต้องการ ที่พักแรม	นักท่องเที่ยว จำนวน 200 คน	ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบตามสะดวก หรือแบบบังเอิญ
การวิจัยเชิงคุณภาพ	แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน	ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบเจาะจง
	แบบสนทนากลุ่ม	ชุมชนที่สนใจทำที่พัก จำนวน 20 คน	ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบเจาะจง

3.04 และ (5) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.95 ซึ่งทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ย 3.75 จัดอยู่ระดับมาก ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลสำรวจศักยภาพที่พักแรมของชุมชนต่อการจัดการที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 5 ด้าน

หัวข้อ	$\bar{x}$	การแปลผล
1. ด้านกายภาพ	4.30	มากที่สุด
2. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.54	มาก
3. ด้านสิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม บ้านเรือน	3.96	มาก
4. ด้านบุคคล	3.04	ปานกลาง
5. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.95	มาก
รวม	3.75	มาก

ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินความต้องการที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สอบถามนักท่องเที่ยวในงานวันเห็ดดับเต่างามที่สามเรือน ครั้งที่ 7 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง ร้อยละ 62 เพศชาย ร้อยละ 38 อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 31-40 ปี ส่วนใหญ่เดินทางมากับครอบครัว ร้อยละ 44.5 มีความสนใจที่จะเข้าพักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 85.5 นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกิจกรรมเก็บเห็ดดับเต่า ร้อยละ 49.0

ปั่นจักรยานท่องเที่ยว ร้อยละ 17.5 ทำขนม อาหาร ร้อยละ 16.0 พายเรือ ร้อยละ 10.0 และชมนกกระจาบ ร้อยละ 7.5 โดยใช้ค่าใช้จ่ายสำหรับที่พัก 1 คืน รวมอาหารเย็น 1 มื้อ ไม่เกิน 500 บาท

ด้านมาตรฐานที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้วิจัยได้นำเกณฑ์การประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จำนวน 10 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านที่พัก (2) ด้านอาหาร (3) ด้านความปลอดภัย (4) ด้านอสังหาริมทรัพย์ของเจ้าบ้านและสมาชิกในครัวเรือน (5) ด้านรายการนำเที่ยว (6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (7) ด้านวัฒนธรรม (8) ด้านการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน (9) ด้านการบริหารของกลุ่ม และ (10) ด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่าง (กลุ่มนำร่องที่พักแรม) ได้ประเมินความพร้อมของที่พักโดยทำการประเมิน 2 ครั้ง คือครั้งที่ 1 ประเมินก่อนศึกษาดูงาน และครั้งที่ 2 ประเมินหลังกลับจากการศึกษาดูงาน ดังแสดงในตารางที่ 3

จากตารางที่ 3 การประเมินมาตรฐานที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนสามเรือน ของกลุ่มนำร่องที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ครั้งที่ 1 เป็นผลการประเมินโดยกลุ่มตัวอย่างก่อนการไปศึกษาดูงาน ครั้งที่ 2 เป็นผลการประเมินหลังกลับจากการศึกษาดูงาน ณ โฮมสเตย์บ้านถ้ำเสือ จังหวัดเพชรบุรี และปรับปรุงที่พักแรม ดังแสดงในภาพที่ 7 การประเมินจากครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 มีผลการประเมินที่แตกต่างกัน ด้านที่มีแนวโน้มในทางที่ดี คือ ด้านการบริหารของกลุ่ม ในครั้งที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 1.49 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.408 แต่ใน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลการประเมินมาตรฐานที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านสามเรือน

หัวข้อ	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2	
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD
1. ด้านที่พัก	2.37	0.555	3.92	0.805
2. ด้านอาหาร	3.01	0.702	4.23	0.794
3. ด้านความปลอดภัย	1.87	0.434	3.50	1.354
4. ด้านอัธยาศัยไมตรีของเจ้าบ้านและสมาชิกในครัวเรือน	3.42	0.661	4.15	0.737
5. ด้านรายการนำเที่ยว	3.01	0.741	3.96	0.779
6. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.38	0.744	4.12	0.793
7. ด้านวัฒนธรรม	3.42	0.955	4.27	0.544
8. ด้านการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน	4.07	0.701	4.15	0.780
9. ด้านการบริหารของกลุ่ม	1.49	0.408	3.82	0.666
10. ด้านการประชาสัมพันธ์	2.10	0.511	3.45	0.942
ค่าเฉลี่ย	2.81		3.95	

ภาพที่ 7 ที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนสามเรือน

ครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 3.82 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.666 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างได้เห็นระบบการบริหารจัดการของกลุ่มโฮมสเตย์ต้นแบบเกิดการเปรียบเทียบและนำมาปรับปรุงระบบบริหารของกลุ่มให้มีทิศทางที่ดีขึ้น แต่ในด้านการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชนมีผลการประเมินไม่แตกต่างกัน โดยที่ครั้งที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.07 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.701 ครั้งที่ 2 ค่าเฉลี่ย 4.15 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.780 เนื่องจากชุมชนสามเรือนมีการแปรรูปผลผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มด้านผลิตภัณฑ์ของชุมชน ดังนั้นจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงไม่มาก และในภาพรวมทั้ง 10 ด้าน ค่าเฉลี่ยรวมครั้งที่ 2 อยู่ที่ 3.95 เพิ่มขึ้นจากค่าเฉลี่ยรวมครั้งที่ 1 แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น

ตารางที่ 4 แสดงการประเมินการจัดการที่แพคเกจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการจัดการกลุ่ม มีค่าเฉลี่ย 3.86 (2) ด้านการจัดการที่พัก มีค่าเฉลี่ย 4.59 (3) ด้านการจัดการรายได้และผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 4.82 (4) ด้านการจัดการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก มีค่าเฉลี่ย 4.06 และ 5) ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.97 โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.26 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4 ผลการประเมินการจัดการที่แพคเกจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

หัวข้อ	$\bar{x}$	การแปลผล
1. ด้านการจัดการกลุ่ม	3.86	มาก
2. ด้านการจัดการที่พัก	4.59	มากที่สุด
3. ด้านการจัดการรายได้และผลประโยชน์	4.82	มากที่สุด
4. ด้านการจัดการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก	4.06	มาก
5. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.97	มาก
รวม	4.26	มากที่สุด

อภิปรายผลวิจัย

ผลการศึกษาศักยภาพชุมชนสามเรือนต่อการจัดการที่แพคเกจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนสามเรือน ทั้งหมด 8 หมู่บ้าน มีการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชนเพื่อประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มแปรรูปเห็ดตับเต่า

กลุ่มชาวนา กลุ่มกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และกลุ่มนาร่องที่แพคเกจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาศึกษาดูงาน พักผ่อนและสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน เรียนรู้วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชุมชน โดยที่นักท่องเที่ยวต้องประกอบหลัก 6 องค์ประกอบ คือ ที่ตั้งของที่แพคเกจต้องเป็นพื้นที่อนุรักษ์ที่มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีความโดดเด่นและสวยงามตามธรรมชาติ มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เน้นการออกแบบอย่างกลมกลืน สามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับพื้นที่ มีกิจกรรมที่สนับสนุนให้เกิดการศึกษาเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติ และมีบรรยากาศที่ให้ความรู้สึกถึงความเป็นมิตร

จากการเก็บข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนสามเรือนในงานเห็ดตับเต่าสามเรือน ครั้งที่ 7 พบว่านักท่องเที่ยวต้องการที่แพคเกจในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อมาทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน สัมผัสวิถีชีวิต และร่วมทำกิจกรรมกับชาวบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชุดา ศิริวัฒน์ (2552) ซึ่งระบุว่าที่แพคเกจโฮมสเตย์เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเลือกเข้าพัก นักท่องเที่ยวต้องการชื่นชมธรรมชาติที่งดงาม ต้องการศึกษาและสัมผัสวิถีชุมชน ต้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับคนในสังคมและชุมชนอื่นๆ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวจะได้รับเมื่อเดินทางมาท่องเที่ยวและแพคเกจที่ชุมชนสามเรือนคือ กิจกรรมการชมแปลงเห็ดตับเต่าและวิธีการเพาะเลี้ยง กิจกรรมการทำอาหารและของหวานจากเห็ดตับเต่า กิจกรรมการชมวังนกระจาบและทัศนียภาพของชุมชน กิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรม กิจกรรมเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ภูมิปัญญาการทำขนมไทย ชมระบับนิเวศชุมชน และกิจกรรมเรียนรู้ประวัติศาสตร์แหล่งโบราณสถานในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญสมหญิง พลเมืองดี และคณะ (2558) เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นักท่องเที่ยวจะได้รับความสนุกสนาน และได้เรียนรู้ทักษะจากการร่วมทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยวกับชุมชนสามเรือน อีกทั้งการจัดตั้งกลุ่มที่แพคเกจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นความต้องการของชุมชนที่ต้องการสร้างหมู่บ้านของตนเองเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างสมบูรณ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศต่ำ ไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้สัมผัส เรียนรู้ และเข้าใจธรรมชาติและองค์ประกอบธรรมชาติอย่างถ่องแท้ ซึ่งตรงกับนิยามการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกรมป่าไม้ (2558) ชาวบ้านในชุมชนสามเรือนต้องการให้ลูกหลานรักถิ่นฐานบ้านเกิด มีอาชีพเป็นของตนเอง สร้างรายได้เสริมให้กับครัวเรือน และต้องการให้ชุมชนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในประเทศไทย

กระบวนการจัดการที่พักรวมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยกลุ่มนาร่องที่พักรวมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนสามเรือน จำนวน 1 กลุ่ม ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 10 หลังคาเรือน ซึ่งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 5 และ หมู่ที่ 6 ของตำบลสามเรือน มีการจัดตั้งกลุ่มโดยวิธีการประชุมกลุ่มและคัดเลือกประธานกลุ่ม 1 คน และกรรมการกลุ่ม โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการที่พัก ออกแบบรูปแบบการบริหารจัดการโดยสมาชิกร่วมกับทีมนักวิจัย จนได้รูปแบบการบริหารจัดการที่พักรวมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมกับชุมชนสามเรือน ทั้งนี้กระบวนการจัดการที่พักรวมในแหล่งอื่นๆ ตรงกับผลวิจัยของ รุ่งอรุณ ศุภกฤตอนันต์ (2553) ซึ่งสรุปว่าศักยภาพบ้านที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ คือ ต้องมีพื้นที่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ มีกิจกรรมที่ชุมชนร่วมกันทำขึ้น มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยเน้นการบริหารจัดการกลุ่มโฮมสเตย์เพื่อพัฒนาโฮมสเตย์ให้ได้มาตรฐานโฮมสเตย์และกลุ่มนาร่องที่พักรวมได้ไปศึกษาดูงาน ณ โฮมสเตย์บ้านถ้ำเสือ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี เพื่อศึกษากระบวนการจัดการ จัดรวมกลุ่ม จัดตั้งกลุ่ม การบริหารจัดการที่พักรวม กระบวนการจัดสรรรายได้ ศึกษากิจกรรมทางการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ การต้อนรับ การจัดที่พัก รวมถึงข้อดี และข้อเสีย จากผู้ที่มีประสบการณ์ ซึ่งทำให้กลุ่มนาร่องได้แนวทางที่สามารถปฏิบัติได้จริง และเหมาะสมกับชุมชนอย่างแท้จริง

รูปแบบการจัดการที่พักรวมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนสามเรือน แบ่งกระบวนการออกเป็น 3 ส่วน คือ กระบวนการจัดตั้งกลุ่มที่พักรวม กระบวนการปรับปรุงบ้านพัก และกระบวนการรวมกลุ่มกิจกรรมสนับสนุน (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรเห็ดตับเต่าชุมชนสามเรือน) เริ่มจากกระบวนการจัดตั้งกลุ่มที่พักรวมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้วยการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับที่พักรวมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรม เปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของที่พักรวมทั้งสองแบบให้แก่ชุมชน การถ่ายทอดความรู้ เป็นขั้นตอนหนึ่งของการจัดการความรู้ (Knowledge management) ซึ่งหมายความว่า การแบ่งปันความรู้ภายในองค์กรที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลและกลุ่มต่างๆ (Quinn et al., 1996) ซึ่งรวมไปถึงการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมของกลุ่ม การประเมินศักยภาพ คือ การประเมินทรัพยากรต่างๆ ที่มีในชุมชน ซึ่งสามารถนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำนุบำรุง และส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ นอกจากกระบวนการในการบริหารจัดการกลุ่มนาร่องที่พักรวมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว กลุ่มยังได้ร่วมกันออกแบบวิธีการจองที่พัก ระเบียบในการเข้าพัก คำแนะนำในการเข้าพัก และระเบียบ

การเปลี่ยนแปลงวันเข้าพัก เพื่อกำหนดเป็นระเบียบปฏิบัติให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกันและเพื่อความปลอดภัยกับนักท่องเที่ยวและชุมชนเอง โดยยึดหลักคุณธรรม และความเท่าเทียมกันในชุมชน มีการกระจายรายได้ภายในกลุ่ม และกระจายรายได้ไปสู่กลุ่มอาชีพอื่นๆ เช่น กลุ่มกิจกรรมสนับสนุน (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรเห็ดตับเต่าชุมชนสามเรือน) ซึ่งมีรายได้จากกิจกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาพัก เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน ซึ่งกลุ่มกิจกรรมสนับสนุน (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรเห็ดตับเต่าชุมชนสามเรือน) กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์เห็ดตับเต่า เป็นผู้จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เป็นการกระจายรายได้สู่กลุ่มอาชีพอื่นๆ รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนสามเรือน

สรุป

การจัดการที่พักรวมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าชุมชนสามเรือนมีศักยภาพที่เหมาะสมต่อการจัดการที่พักรวมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม บ้านเรือน ด้านบุคคล และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งมีผลรวมอยู่ระดับมาก ดังนั้นชุมชนสามเรือนมีศักยภาพเพียงพอที่จะจัดทำที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนสามเรือนเกิดความร่วมมือกันเป็นอย่างดีจนนำไปสู่การเสนอกระบวนการจัดการที่พักรวมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3 กระบวนการหลัก คือ 1) กระบวนการจัดตั้งกลุ่ม ชุมชนได้จัดตั้งกลุ่มชื่อว่า “กลุ่มที่พักรวมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านสามเรือน” โดยแบ่งสายงาน ร่วมกันจัดทำข้อกำหนด วิธีการต้อนรับนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการรายได้ ผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม มีผลการประเมินกระบวนการจัดตั้งกลุ่มอยู่ในระดับมาก 2) กระบวนการปรับปรุงบ้านพักเพื่อทำที่พัก ชุมชนสามเรือนเกิดกระบวนการปรับปรุงที่พัก โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ทั้ง 10 ด้าน เป็นแนวทางในการปรับปรุง ได้แก่ (1) ด้านที่พัก (2) ด้านอาหาร (3) ด้านความปลอดภัย (4) ด้านอ้อยาศัยไมตรีของเจ้าบ้านและสมาชิกในครัวเรือน (5) ด้านรายการนำเที่ยว (6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (7) ด้านวัฒนธรรม (8) ด้านการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน (9) ด้านการบริหารของกลุ่ม (10) และด้านการประชาสัมพันธ์ และ 3) กระบวนการรวมกลุ่มกิจกรรมสนับสนุน ชุมชนสามเรือนมีการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน ได้แก่ กิจกรรมการชมแปลงเห็ดตับเต่าและวิธีการเพาะเลี้ยง กิจกรรมเกษตรปลอดสารพิษ กิจกรรมการทำอาหารและของหวาน

กิตติกรรมประกาศ

จากเหตุดังกล่าว กิจกรรมการชมรมนกกะจาบและทัศนียภาพของชุมชน
กิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรม กิจกรรมเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
ภูมิปัญญาการทำขนมไทย ชมระบบนิเวศชุมชน และกิจกรรมเรียนรู้
ประวัติศาสตร์แหล่งโบราณสถานในชุมชน

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
สุวรรณภูมิ สัญญาทุนเลขที่ RDG59A0002/08

บรรณานุกรม

- กรมป่าไม้. 2558. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. จาก <http://www.forest.go.th>. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2558.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2560. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560-2564). สำนักพิมพ์องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ. 82 น.
- โกวิท พวงงาม. 2545. การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งจากพลังสร้างสรรค์ของชุมชนเพื่อสร้างทุนทางสังคมและสวัสดิการชุมชน. สังคมสงเคราะห์ศาสตร์. 10(1); 129-139.
- ชวรงค์ อรรถาสน. 2549. การวิเคราะห์เพื่อหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการพัฒนาเป็นที่พักเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติแม่วงก์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ.
- นัทธี เพชรบุรี และ บุญสมหญิง พลเมืองดี. 2560. กระบวนการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีอาบน้ำคืนเพ็ญชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่. 9(5); 404-410.
- บุญสมหญิง พลเมืองดี และคณะ. 2558. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. พระนครศรีอยุธยา.
- รัชดา จิ่งพัฒน์. 2553. แนวทางการพัฒนาสถานที่พักแรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ปทุมธานี.
- รุ่งอรุณ ศุภกฤตนันต์. 2553. การศึกษาศักยภาพและความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวของที่พักรูปแบบโฮมสเตย์: กรณีศึกษาโฮมสเตย์บ้านลาดสมมติ ตำบลลูกศร อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.
- วิชุดา ศิริวัฒน์. 2552. แนวทางการบริหารจัดการที่พักทางวัฒนธรรม (Home stay) เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.
- สำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว. 2558. มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย Homestay standard Thailand พ.ศ. 2551. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ. 66 น.
- สุขุม คงดิษฐ์ และคณะ. 2560. รูปแบบและกิจกรรมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่. 9(4); 314-326.
- Quinn, B., et al. 1996. Managing professional Intellect: Making the most of the best. จาก <http://www.researchgate.net.html>. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2558.